Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNE PRAVOBRANILKE
LAILE MEDINA,
predstavljeni 20. junija 2024[1]

Zadeva C-197/23

S. S.A.
proti
C. sp. z o.o.,
Intervenient:
Prokurator Prokuratury Regionalnej w Warszawie

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Sąd Apelacyjny w Warszawie (višje sodišče v Varšavi, Poljska))

„Predlog za sprejetje predhodne odločbe – Pravna država – Člen 19(1) PEU – Pravna sredstva – Učinkovito sodno varstvo – Neodvisno in nepristransko predhodno z zakonom ustanovljeno sodišče – Načelo ‚notranje' neodvisnosti sodstva – Nacionalna pravila o naključnem dodeljevanju zadev sodnikom – Sprememba sestave sodišča – Očitna kršitev nacionalnih pravil – Določbe, ki drugostopenjskemu sodišču prepovedujejo razglasitev nezakonitosti postopka na prvi stopnji)

1. Ta predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Sąd Apelacyjny w Warszawie (višje sodišče v Varšavi, Poljska),[2] se nanaša na razlago člena 2, člena 6(1) in (3) ter člena 19(1), drugi pododstavek, PEU v povezavi s členom 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina). Tožbo v postopku v glavni stvari je vložila družba S. S.A. (v nadaljevanju: družba S) proti družbi C. sp. z o.o. (v nadaljevanju: družba C) v zvezi z okvirno pogodbo.

2. V tej zadevi se v bistvu postavljata dve vprašanji. Prvič, Sodišče se mora izreči o vprašanju, ali nepravilna (pre)dodelitev določene zadeve sodniku poročevalcu v nacionalnem postopku spada na področje uporabe člena 19(1), drugi pododstavek, PEU. Povedano drugače, ali lahko nepravilna (pre)dodelitev spodkoplje dojemanje sodišč kot neodvisnih in nepristranskih zlasti v primeru, kadar ta nepravilna (pre)dodelitev (i) pomeni „očitno kršitev" veljavnih nacionalnih pravil in (ii) ne more biti predmet nadzora drugostopenjskega sodišča v pritožbenem postopku, ker nacionalne določbe izrecno prepovedujejo tako pravno sredstvo. Drugo – povezano – vprašanje je, ali lahko taka nezakonitost skupaj zlasti z neobstojem sodnega nadzora ali pravnega sredstva pripelje do kršitve zahtev po učinkovitem sodnem varstvu pred neodvisnim in nepristranskim z zakonom predhodno ustanovljenim sodiščem; torej ali lahko prav vsaka nepravilnost pri (pre)dodelitvi zadeve sodniku poročevalcu vzbudi pri pravnih subjektih dvome v neodvisnost in nepristranskost sodnika, ki mu je bila zadeva (pre)dodeljena.

[1] Jezik izvirnika: angleščina.

[2] Predložitvena odločba je bila izdana 28. aprila 2022, vendar je bila v sodnem tajništvu Sodišča vložena 24. marca 2023.

I. Pravni okvir

A. Zakonik o civilnem postopku

3. Člen 47(1) zakonika o civilnem postopku [3] določa, da „na prvi stopnji sodišče odloča o zadevah v sestavi sodnika posameznika, razen če posebna določba ne predpisuje drugače“.

4. V skladu s členom 379(4) tega zakonika je „postopek nezakonit [...], če je sestava sodišča, ki odloča o zadevi, v nasprotju z zakonskimi določbami ali če je pri obravnavi zadeve sodeloval sodnik, ki bi moral biti po samem zakonu izločen“.

5. Člen 386(2) zakonika o civilnem postopku določa, da „če se postopek razglasi za nezakonit, sodišče druge stopnje razveljavi izpodbijano sodbo, razveljavi postopek v delu, v katerem je nezakonit, in zadevo vrne v razsojanje sodišču prve stopnje“.

B. Zakon o splošnih sodiščih

6. Člen 45 zakona o splošnih sodiščih [4] določa:

„1. Sodnika ali sodniškega pomočnika lahko pri opravljanju njegovih nalog nadomesti sodnik ali sodniški pomočnik istega sodišča ali sodnik, premeščen v skladu s členom 77(1) ali (8).

2. Nadomeščanje iz odstavka 1 je lahko posledica ukrepa, ki ga sprejme predsednik oddelka ali predsednik sodišča na zahtevo sodnika ali sodniškega pomočnika ali po uradni dolžnosti, da se zagotovi pravilen potek postopka.

[...]“

7. V skladu s členom 47a(1) zakona o splošnih sodiščih se „zadeve sodnikom in sodniškim pomočnikom dodeljujejo naključno glede na posebne kategorije zadev, razen v primeru dodelitve zadev dežurnemu sodniku“.

8. Člen 47b tega zakona določa:

„1. Sprememba sestave sodišča je dopustna le, če zadeve ni mogoče obravnavati v njegovi obstoječi sestavi ali če obstaja trajna ovira za to, da bi obstoječa sestava sodišča obravnavala zadevo. Člen 47a se uporablja smiselno.

2. Če je v zadevi treba sprejeti ukrepe, zlasti kadar je to predpisano z drugimi določbami ali če je to upravičeno zaradi pravilnega poteka postopka, in kadar sestava sodišča, ki ji je bila zadeva dodeljena, tega ne more storiti, sprejme ukrepe sestava, imenovana v skladu z razporedom

[3] Ustawa z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (zakon z dne 17. novembra 1964 o zakoniku o civilnem postopku, Dz.U. 2021, pozicija 1805, kakor je bil spremenjen) (v nadaljevanju: zakonik o civilnem postopku).

[4] Ustawa z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (zakon z dne 27. julija 2001 o organizaciji splošnih sodišč, prečiščena različica, Dz.U. 2020, pozicija 2072) (v nadaljevanju: zakon o splošnih sodiščih), kakor je bil spremenjen z Ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw z 20 grudnia 2019 r. (zakon z dne 20. decembra 2019 o spremembi zakona o splošnih sodiščih, zakona o vrhovnem sodišču in nekaterih drugih zakonov, Dz.U. 2020, pozicija 190) (v nadaljevanju: zakon z dne 20. decembra 2019).

nadomeščanj, in, če ukrepi niso zajeti v razporedu nadomeščanj, sestava, določena v skladu s členom 47a.

3. Odločitve iz odstavkov 1 in 2 sprejme predsednik sodišča ali sodnik, ki ga predsednik pooblasti.“

9. Z zakonom z dne 20. decembra 2019 je bil členu 55 zakona o splošnih sodiščih dodan odstavek 4, ki določa:

„Sodniki odločajo o vseh zadevah v kraju opravljanja sodniške funkcije, na drugih sodiščih pa v primerih, določenih z zakonom (pristojnost sodnika). Določbe o dodeljevanju zadev ter o imenovanju in spremembi sestav ne omejujejo pristojnosti sodnika in se nanje ni mogoče sklicevati za ugotovitev, da je sestava v nasprotju z zakonom, da je sodišče neustrezno sestavljeno ali da je njegov član oseba, ki ni pooblaščena ali pristojna za odločanje.“

10. V skladu s členom 8 zakona z dne 20. decembra 2019 se člen 55(4) zakona o splošnih sodiščih uporablja tudi za zadeve, ki so bile začete ali končane pred začetkom veljavnosti zakona z dne 20. decembra 2019.

C. Poslovnik iz leta 2015

11. Člen 43(1) poslovnika iz leta 2015[5] določa, da se „zadeve dodelijo sodnikom poročevalcem (sodnikom in sodniškim pomočnikom) naključno glede na razdelitev dela, z orodjem informacijske tehnologije [(v nadaljevanju: sistem LPS)[6]] na podlagi generiranja naključne številke, ločeno za vsak vpisnik, seznam ali drugo evidenco, razen če so v določbah tega poslovnika določena druga pravila o dodelitvi […]“.

12. Člen 52b tega poslovnika določa:

„1. V razporedu nadomeščanj so za vsak delovni dan določeni nadomestni sodniki (sodniki, sodniški pomočniki in porotniki).

2. V razporedu nalog so za vsak dan določeni dežurni sodniki in sodniški pomočniki.

3. V razporedu nadomeščanj in nalog se določi število nadomestnih in dežurnih [sodnikov in sodniških pomočnikov] za vsako obdobje, po oddelkih ali vrstah zadev, dodeljenih nadomestnim in dežurnim [sodnikom in sodniškim pomočnikom], ter vrstni red, v katerem se opravljajo nadomeščanja, ter zadeve, dodeljene dežurnim [sodnikom in sodniškim pomočnikom], kadar je več nadomestnih in dežurnih [sodnikov in sodniških pomočnikov].

[…]“

[5] Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 23 grudnia 2015 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (uredba ministra za pravosodje z dne 23. decembra 2015 o pravilih za poslovanje splošnih sodišč) (Dz.U. 2015, pozicija 2316) (v nadaljevanju: poslovnik iz leta 2015).

[6] *System Losowego Przydziału Spraw* (sistem za naključno dodeljevanje zadev sodnikom).

13. Člen 52c poslovnika iz leta 2015 določa:

„1. Če sodnika poročevalca ni na obravnavi, predsednik oddelka odpove obravnavo, če je o tem mogoče obvestiti zainteresirane osebe, razen če je za pravilen potek postopka očitno potrebna obravnava.

2. Zadevo, v kateri obravnava ni bila odpovedana, obravnava nadomestni sodnik, kot je določeno v razporedu nadomeščanj za zadevni dan. Če se nadomestni sodnik ni mogel ustrezno pripraviti ali če preučitev zadeve s strani nadomestnega sodnika zahteva ponovno odprtje bistvenega dela postopka, predsednik oddelka odredi, da se obravnava odpove. […]

[…]

4. Nadomestni sodnik ima pristojnost, da zadevo iz odstavka 2 dodeli sebi. V tem primeru mu orodje informacijske tehnologije dodeli eno zadevo manj iz iste kategorije.

[…]“

II. Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka v glavni stvari ter vprašanji za predhodno odločanje

14. Družba S je 27. aprila 2018 pri Sąd Okręgowy w Warszawie (regionalno sodišče v Varšavi, Poljska) vložila tožbo v gospodarski zadevi. Družba S je prevzemnica terjatve do družbe C, ki posluje v maloprodajnem sektorju. Prvoomenjena predlaga, naj se drugi naloži plačilo 4.572.648 poljskih zlotov (PLN) (približno 1.045.000 EUR), ki ustreza denarnim bonusom za promet, dosežen v danem poslovnem letu (poprodajni retroaktivni popust), ki jih je prejela v okviru okvirnega sporazuma, sklenjenega z odstopnikom. Po mnenju družbe S je bilo prejemanje teh bonusov v nasprotju z nacionalnim konkurenčnim pravom.

15. Zadeva je bila dodeljena 16. gospodarskemu oddelku tega sodišča, s sistemom programske opreme za naključno dodeljevanje zadev pa je bila dodeljena sodnici E. T., podpredsednici tega oddelka, kot sodnici posameznici.

16. Vendar je predsednik 16. gospodarskega oddelka 25. marca 2019 na dan obravnave, ker je bila sodnica E. T. odsotna zaradi dopusta, imenoval sodnico J. K., dežurno sodnico na tisti dan, za izvedbo obravnave in ji zadevo dodelil.

17. S sodbo z dne 16. septembra 2019, ki jo je izdala sodnica posameznica Sąd Okręgowy w Warszawie (regionalno sodišče v Varšavi), in sicer sodnica J. K, je bil predlog družbe S zavrnjen.

18. Zadnjenavedena je 27. oktobra 2019 vložila pritožbo pri Sąd Apelacyjny w Warszawie (višje sodišče v Varšavi), ki je predložitveno sodišče.

19. V tej pritožbi družba S trdi, da je bil postopek pred sodiščem prve stopnje nezakonit na podlagi člena 379(4) zakonika o civilnem postopku, ker je bil senat navedenega sodišča v nasprotju s pravnimi predpisi, saj je bilo kršeno načelo nespremenljivosti sestave sodišča, ker je namesto sodnice poročevalke E. T., določene naključno z uporabo sistema LPS, zadevo obravnavala sodnica J. K.

20. Predložitveno sodišče po tem, ko je sprejelo obsežne pripravljalne ukrepe in ukrepe preverjanja v zvezi s prvostopenjskim sodiščem,[7] da bi preverilo zakonitost postopka pred tem sodiščem, ugotavlja, da je pri spremembi sestave sodišča na prvi stopnji – ker je o zadevi namesto prvotne sodnice poročevalke E. T. odločala sodnica J. K. – prišlo do „očitne kršitve“ določb nacionalnega prava o dodeljevanju zadev ter imenovanju in spremembi sestave sodišča, in sicer člena 47b(1) zakona o splošnih sodiščih v povezavi s členom 52c(4) poslovnika iz leta 2015. Poudarja tudi, da niso bile izpolnjene vse potrebne formalnosti v zvezi s takim nadomeščanjem, zaradi česar sumi, da je sodišče na prvi stopnji nekatere dokumente spremenilo v prizadevanju, da bi te nepravilnosti naknadno odpravilo.

21. Predložitveno sodišče navaja, da ne pozna razloga za to nadomeščanje, za katero meni, da je bilo nezakonito in namerno, pri čemer poudarja, da bi tako postopanje lahko pripeljalo do prenosa razmeroma velikega števila zadev z enega sodnika na drugega.

22. Poudarja tudi, da teoretično ni mogoče izključiti, da se sodnika posameznika v občutljivih zadevah lahko namerno zamenja. Tako je lahko, kadar sodnik, ki ga je prvotno naključno izbral sistem LPS, določi obravnavo na datum, ko bo na dopustu, in se dejstvo, da je odsoten, izkoristi tako, da se tega sodnika nadomesti s sodnikom, ki je na ta dan naveden v razporedu dežurnih sodnikov in katerega ime je lahko znano vnaprej.

23. Nazadnje, predložitveno sodišče navaja odločbe Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče, Poljska), v skladu s katerimi je sestava senata v nasprotju z določbami nacionalnega prava o dodeljevanju zadev ter imenovanju in spremembi obravnavnih senatov lahko razlog za nezakonitost postopka v smislu člena 379(4) zakonika o civilnem postopku.

24. Vendar poudarja, da je od uvedbe člena 55(4) zakona o splošnih sodiščih vsak nadzor v zvezi s tem v okviru pritožbe prepovedan.

25. V teh okoliščinah je predložitveno sodišče prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba člen 2, člen 6(1) in (3) ter člen 19(1), drugi pododstavek, [PEU] v povezavi s členom 47 [Listine] razlagati tako, da prvostopenjsko sodišče države članice [...], v enoosebni sestavi katerega zaseda sodnik tega sodišča, ki je bil določen za obravnavanje zadeve ob ‚očitni kršitvi‘ določb nacionalnega prava o dodeljevanju zadev ter določitvi in spremembi sestave sodišča, ni neodvisno, nepristransko in z zakonom predhodno ustanovljeno sodišče, ki zagotavlja učinkovito pravno varstvo?

2. Ali je treba člen 2, člen 6(1) in (3) ter člen 19(1), drugi pododstavek, [PEU] v povezavi s členom 47 [Listine] razlagati tako, da nasprotujejo uporabi določb nacionalnega prava – kot je člen 55(4), drugi stavek, [zakona o splošnih sodiščih] v povezavi s členom 8 [zakona z dne 20. decembra 2019], kadar je z njimi drugostopenjskemu sodišču prepovedano, da [...] ugotovi nezakonitost postopka pred prvostopenjskim nacionalnim sodiščem v zadevi, ki je bila vložena pri navedenem sodišču, iz razloga, da je bila sestava navedenega sodišča v nasprotju s predpisi, da je bilo sodišče neustrezno sestavljeno ali da je pri odločanju sodelovala oseba, ki za to ni bila pooblaščena ali pristojna, kar pomeni pravno sankcijo, ki

[7] Celih 36 točk predložitvene odločbe se nanaša na pripravljalne ukrepe in ukrepe preverjanja (glej točke od 21 do 56 te odločbe).

zagotavlja učinkovito pravno varstvo v primeru, da je sodnik za obravnavanje zadeve določen z ‚očitno kršitvijo' določb nacionalnega prava o dodeljevanju zadev ter določitvi in spremembi sestave sodišča?"

III. Postopek pred Sodiščem

26. Družba C (tožena stranka v postopku v glavni stvari), Prokurator Prokuratury Regionalnej w Warszawie (državni tožilec na regionalnem državnem tožilstvu v Varšavi, Poljska; v nadaljevanju: regionalni državni tožilec), poljska vlada in Evropska komisija so predložili pisna stališča. Obravnava je potekala 7. marca 2024, na njej pa so bile zastopane vse zgoraj navedene stranke, razen regionalnega državnega tožilca.

IV. Presoja

A. Pristojnost Sodišča in dopustnost vprašanj za predhodno odločanje

27. Družba C in regionalni državni tožilec v zvezi s tem navajata različne argumente.[8]

28. Prvič, družba C in regionalni državni tožilec v bistvu trdita, da predlog za sprejetje predhodne odločbe ni dopusten, ker se z njim želi pridobiti razlaga nacionalnega prava in ker povezava s pravom Unije ni dovolj jasna.

29. Vendar zadostuje spomniti na sodno prakso Sodišča, v skladu s katero se „[č]len 19(1), drugi pododstavek, PEU [...] zlasti uporablja za vsak nacionalni organ, ki lahko kot sodišče odloča o vprašanjih, ki se nanašajo na uporabo ali razlago prava Unije in torej spadajo na področja, ki jih ureja to pravo".[9] Ni sporno, da gre v obravnavanem primeru za to. Tako sodišče prve stopnje (v katerega pravilnost sestave se dvomi) kot tudi sodišče druge stopnje (ki je predložitveno sodišče in ki v skladu z nacionalnim pravom nima pooblastil za nadzor nad tako nepravilnostjo oziroma so mu bila v skladu s tem pravom odvzeta) sta lahko pozvana, da odločata o vprašanjih v zvezi z uporabo ali razlago prava Unije. Zato morata izpolnjevati zahteve po učinkovitem sodnem varstvu.

30. Drugič, regionalni državni tožilec trdi, da se predlog za sprejetje predhodne odločbe nanaša na pravila organizacije pravosodnega sistema države članice, ki spada v izključno pristojnost te države tako kot vsa vprašanja v zvezi z organizacijo in delovanjem državnih organov.

31. To trditev je mogoče zavrniti na podlagi ustaljene sodne prakse. Namreč, „čeprav je organizacija sodstva v državah članicah v njihovi pristojnosti, morajo države članice pri izvajanju te pristojnosti vseeno spoštovati obveznosti, ki zanje izhajajo iz prava Unije"[10] in zlasti iz člena 19(1), drugi pododstavek, PEU.[11]

[8] Poljska vlada je na obravnavi umaknila svoja pisna stališča, vključno z ugovorom nedopustnosti, in predstavila povsem nova stališča. V bistvu je trdila, da (i) zahteva po neodvisnem in nepristranskem z zakonom predhodno ustanovljenem sodišču nasprotuje temu, da o zadevi odloča nov sodnik, ki je bil imenovan za sodnika poročevalca ob „očitni kršitvi" nacionalnih pravil o dodeljevanju zadev; in (ii) da pravo Unije zahteva, da sodišče druge stopnje ne uporabi nacionalnih določb, ki mu prepovedujejo, da bi preučilo, ali se je na prvi stopnji upoštevala prvoomenjena zahteva.

[9] Sodba z dne 26. marca 2020, Miasto Łowicz in Prokurator Generalny (C-558/18 in C-563/18, EU:C:2020:234, v nadaljevanju: sodba Miasto Łowicz, točki 33 in 34 ter navedena sodna praksa).

[10] Sodba z dne 18. aprila 2024, OT in drugi (Ukinitev sodišča) (C-634/22, EU:C:2024:340, točka 24 in navedena sodna praksa).

[11] Sodba Miasto Łowicz, točka 36 in navedena sodna praksa.

32. Tretjič, regionalni državni tožilec trdi, da se v skladu s členom 51 Listine njen člen 47, na katerega se nanašajo vprašanja za predhodno odločanje, ne uporablja, ker zadeva v postopku v glavni stvari ni povezana s pravom Unije. V primeru Republike Poljske je ta neuporaba podkrepljena s Protokolom (št. 30) o uporabi Listine na Poljskem in v Združenem kraljestvu.

33. Sodišče je pojasnilo razliko med področji uporabe člena 19(1), drugi pododstavek, PEU in člena 47 Listine: „[m]edtem ko člen 47 Listine torej prispeva k spoštovanju pravice do učinkovitega sodnega varstva vsakega posameznika, ki se v danem primeru sklicuje na pravico, ki jo ima na podlagi prava Unije, je namen člena 19(1), drugi pododstavek, PEU zagotoviti, da sistem pravnih sredstev, ki ga določi vsaka država članica, zagotavlja učinkovito pravno varstvo na področjih, ki jih ureja pravo Unije“. [12]

34. Menim sicer, da se zdi, da sam spor o glavni stvari ni povezan z določbo prava Unije. Tožeča stranka (družba S) se je namreč v utemeljitev tožbe proti toženi stranki v postopku v glavni stvari (družbi C) sklicevala le na določbo nacionalnega prava, predložitveno sodišče pa ni navedlo ničesar, kar bi kazalo na to, da je ta določba kakor koli povezana s pravom Unije. Zdi se torej, da se v skladu s členom 51(1) Listine člen 47 te listine za zadevo v postopku v glavni stvari ne uporablja.

35. Vendar, kot izhaja iz sodne prakse Sodišča, [13] je v položaju, kakršen je ta v obravnavani zadevi, kljub dejstvu, da se člen 47 Listine kot tak v postopku v glavni stvari ne uporablja, še vedno upošteven za razlago člena 19(1) Listine. V tem pogledu je Sodišče odločilo, da „[k]er [...] člen 19(1), drugi pododstavek, PEU vsem državam članicam nalaga, da vzpostavijo pravna sredstva, potrebna za zagotovitev učinkovitega sodnega varstva na področjih, ki jih ureja pravo Unije, zlasti v smislu *člena 47 Listine*, je treba zadnjenavedeno določbo *ustrezno upoštevati pri razlagi člena 19(1), drugi pododstavek, PEU*“ (moj poudarek).

36. Četrtič, regionalni državni tožilec v bistvu trdi, da prvo vprašanje za predhodno odločanje ni „stvarno“, ker odgovor na to vprašanje ni potreben, da bi predložitveno sodišče lahko odločilo v postopku v glavni stvari.

37. Menim, da je dovolj poudariti, da (i) predložitveno sodišče navaja, da vrsta zadevnih nepravilnosti vključuje tveganje dvoma v domnevo neodvisnosti sodišča prve stopnje, in da (ii) predložitveno sodišče zaradi nacionalnega pravnega predpisa [14] ne more določiti posledic teh nepravilnosti. Predložitveno sodišče torej želi izvedeti, ali se ta določba ne sme uporabiti na podlagi člena 19(1), drugi pododstavek, PEU.

38. V skladu z ustaljeno sodno prakso „za vprašanja v zvezi z razlago prava Unije, ki jih nacionalna sodišča postavijo v pravnem in dejanskem okviru, ki so ga pristojna opredeliti sama in katerega pravilnosti Sodišče ne preizkuša, velja domneva upoštevnosti“. [15]

39. Na podlagi navedenega sem prepričana, da lahko Sodišče vprašanja, postavljena v tej zadevi, šteje za „potrebna“, da se predložitvenemu sodišču omogoči „izreči sodbo“ v zadevi, o kateri odloča. [16]

[12] Sodba z dne 20. aprila 2021, Repubblika (C-896/19, EU:C:2021:311, točka 52). Glej tudi sklepne predloge generalnega pravobranilca A. Rantosa v zadevi Krajowa Rada Sądownictwa (Nadaljnje opravljanje sodniške funkcije) (C-718/21, EU:C:2023:150, točka 20 in opombe od 26 do 28).

[13] Sodba z dne 22. februarja 2022, RS (Učinki sodb ustavnega sodišča) (C-430/21, EU:C:2022:99, v nadaljevanju: sodba RS, točki 36 in 37).

[14] Člen 55(4) zakona o splošnih sodiščih.

[15] Glej sodbo Miasto Łowicz, točka 43 in navedena sodna praksa.

[16] Prav tam, točka 45 in navedena sodna praksa.

40. Petič, regionalni državni tožilec v bistvu trdi, da v nasprotju s členom 94, točka (a), Poslovnika Sodišča predložitveno sodišče ni pojasnilo razlogov za izbiro različnih določb prava Unije, navedenih v postavljenih vprašanjih.

41. V zvezi s členoma 2 in 6(1) in (3) PEU je treba poudariti, da predložitveno sodišče ne navaja razlogov, zaradi katerih prosi Sodišče za razlago teh konkretnih določb. Vendar menim, da je iz obrazložitve predložitvene odločbe razvidno, da se vprašanja za predhodno odločanje v bistvu nanašajo na razlago zahtev po učinkovitem sodnem varstvu pred neodvisnim, nepristranskim z zakonom predhodno ustanovljenim sodiščem na podlagi člena 19(1), drugi pododstavek, PEU. Kar zadeva člen 2 PEU, člen 19 PEU pomeni konkretizacijo vrednote pravne države, ki jo ta potrjuje.[17] V teh okoliščinah je treba presojo v odgovor na postavljena vprašanja opraviti glede na člen 19(1), drugi pododstavek, PEU, kot se razlaga ob upoštevanju člena 2 PEU, ob ustreznem upoštevanju člena 47 Listine.[18]

B. Vsebina

1. Uvodne ugotovitve

42. Pred obravnavo vprašanj za predhodno odločanje je treba najprej odgovoriti na več ugovorov, ki sta jih navedla družba C in regionalni državni tožilec.

43. Prvič, družba C in regionalni državni tožilec izpodbijata predstavitev nacionalnega prava v predložitveni odločbi, ker menita, da je ta predstavitev delna in pristranska. Regionalni državni tožilec trdi tudi, da nacionalno pravo ne vsebuje pojma „očitna kršitev“ določb o dodeljevanju zadev in spremembi sestave sodišča, ki ga je uporabilo predložitveno sodišče, ki primerja ta pojem s pojmom „zgolj odstopanje“ (ki je naključno, nezavedno, neprostovoljno ali do katerega je prišlo pomotoma).

44. Menim, da zadostuje spomniti na ustaljeno sodno prakso, v skladu s katero je „samo predložitveno sodišče pristojno za ugotavljanje in presojo dejanskega stanja zadeve, ki mu je predložena v odločanje, kot tudi za razlago in uporabo nacionalne zakonodaje“.[19]

45. Zato bi se moralo Sodišče opreti na presojo predložitvenega sodišča, v skladu s katero bi dodelitev zadeve drugemu sodniku poročevalcu na prvi stopnji načeloma lahko povzročila razveljavitev sodbe, izdane na prvi stopnji, zaradi očitne kršitve in/ali nepravilnosti v tem postopku, medtem ko člen 55(4) zakona o splošnih sodiščih preprečuje to morebitno razveljavitev.

46. Drugič, družba C in regionalni državni tožilec v bistvu trdita, da so določbe o dodeljevanju zadev in spremembi sestave sodišča zgolj administrativna in tehnična pravila, katerih bistveni cilj je zagotoviti pravično porazdelitev delovne obremenitve in ki po svoji naravi verjetno ne bi pomenila kanala za zunanji vpliv, in sicer izvršilne ali zakonodajne veje oblasti. Zato taka administrativna in tehnična pravila ne bi smela spadati na področje uporabe prava Unije.

[17] Glej sodbo RS, točka 39 in navedena sodna praksa.

[18] Glej sodbo z dne 29. marca 2022, Getin Noble Bank (C-132/20, EU:C:2022:235, točke od 77 do 79).

[19] Sodba z dne 8. junija 2016, Hünnebeck (C-479/14, EU:C:2016:412, točka 36). Glej tudi sodbo z dne 6. decembra 2018, Preindl (C-675/17, EU:C:2018:990, točka 24 in navedena sodna praksa).

47. V zvezi s tem je Sodišče že razsodilo, da „je pomembno, da sodniki niso izpostavljeni zunanjim posegom ali pritiskom, ki bi lahko ogrozili njihovo neodvisnost. Pravila, ki se uporabljajo za status sodnikov in opravljanje njihove sodniške funkcije, morajo zlasti omogočiti, da niso izključene [...] tudi oblike bolj posrednega vplivanja, ki lahko usmerjajo odločitve zadevnih sodnikov, ter da se tako ovrže vtis, da ti sodniki niso neodvisni in nepristranski, kar bi lahko omajalo zaupanje, ki ga mora v demokratični družbi in v pravni državi pri pravnih subjektih zbujati pravosodje“.[20]

48. Dvomi, ki jih izraža predložitveno sodišče, ko navaja, da obstaja resno tveganje, da je cilj kršitev nacionalnih pravil o (pre)dodelitvi zadev sestavam, zlasti v primeru dogovarjanja med zadevnimi sodniki, da omogočajo, da en sodnik nadomesti drugega v določeni zadevi ali v nekaterih vrstah zadev, zadoščajo za to, da se ta vprašanja ne štejejo za izključno administrativna in tehnična vprašanja, temveč za vprašanja, ki jih je treba presojati glede na zahteve, ki izhajajo iz prava Unije v zvezi z zagotavljanjem neodvisnega in nepristranskega z zakonom predhodno ustanovljenega sodišča.

49. Tretjič, družba C in regionalni državni tožilec v bistvu trdita, da je uporaba določbe nacionalnega prava, ki določa nezakonitost postopka, kadar je sestava sodišča v nasprotju z zakonom,[21] lahko omejena na nepravilnosti v zvezi s sestavo celotnega sodišča, ne pa tudi v zvezi s sestavo konkretnih senatov sodišča.

50. Najprej je treba poudariti, kot je to storilo Sodišče v sodbi Simpson in HG[22], da „[v] skladu z ustaljeno sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice [(v nadaljevanju: ESČP)] je namen uvedbe izraza ‚z zakonom ustanovljeno‘ v členu 6(1), prvi stavek, EKČP[23] [...] zagotoviti [...] zlasti [spoštovanje] načel[a] pravne države in se ne nanaša samo na pravno podlago obstoja sodišča, temveč tudi na *sestavo sodišča v posamezni zadevi* ter na vse druge določbe nacionalnega prava, katerih neupoštevanje pomeni, da eden ali več sodnikov nepravilno sodeluje pri obravnavi zadeve, kar vključuje zlasti določbe glede neodvisnosti in nepristranskosti članov zadevnega sodišča“. Zato so pravila, kakršna so ta v postopku v glavni stvari, ki se nanašajo na (pre)dodelitev zadeve sodniku poročevalcu, očitno upoštevna pri preverjanju, ali je bilo spoštovano jamstvo neodvisnega in nepristranskega z zakonom predhodno ustanovljenega sodišča.

51. Kot je torej trdila poljska vlada na obravnavi, morajo nacionalne določbe o dodelitvi zadev sodnikom in spremembi sestave sodišča *a fortiori*, če so povezane z nacionalnimi določbami, ki sodišču druge stopnje preprečujejo nadzor nad zatrjevanimi nepravilnostmi ob (pre)dodelitvi zadev na prvi stopnji, upoštevati zahtevo, da se zagotavlja neodvisno in nepristransko sodišče, ki izhaja iz člena 19(1), drugi pododstavek, PEU.

2. Skupna obravnava obeh vprašanj

52. Predložitveno sodišče z vprašanjema, ki ju je treba obravnavati skupaj, Sodišče v bistvu prosi, naj presodi kumulativni učinek nepravilne uporabe pravil o (pre)dodelitvi zadeve sodniku poročevalcu in neobstoja pravnega sredstva v zvezi s tem ter skladnost tega kumulativnega učinka s pravom Unije, zlasti s členom 19(1), drugi pododstavek, PEU, ki se razlaga glede na člen 2 PEU, ob upoštevanju člena 47 Listine.

[20] Sodba z dne 18. maja 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ in drugi (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 in C-397/19, EU:C:2021:393, točka 197 in navedena sodna praksa).

[21] Glej člen 379(4) zakonika o civilnem postopku.

[22] Sodba z dne 26. marca 2020, Preveritev Simpson/Svet in HG/Komisija (C-542/18 RX-II in C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, v nadaljevanju: sodba Simpson in HG, točka 73 in navedena sodna praksa). Moj poudarek.

[23] Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisana 4. novembra 1950 v Rimu (v nadaljevanju: EKČP).

53. Predložena vprašanja bom obravnavala tako, da bom (a) presodila, ali zahteva, da se zagotovi neodvisno in nepristransko z zakonom predhodno ustanovljeno sodišče, zajema pravila o (pre)dodelitvi zadev sodnikom; (b) obravnavala vprašanje, ali se zahteva prava Unije, da mora neodvisno in nepristransko z zakonom predhodno ustanovljeno sodišče „zagotoviti učinkovito sodno varstvo na področjih, ki jih ureja pravo Unije“, uporablja v tej zadevi; (c) razpravljala o preizkusu, ki ga je treba uporabiti pri preučitvi, ali lahko nezakonita (pre)dodelitev zadev sodnikom ogrozi zahteve po učinkovitem sodnem varstvu pred neodvisnim in nepristranskim z zakonom predhodno ustanovljenim sodiščem, in nazadnje (d) obravnavala učinek sodbe Sodišča v zadevi Komisija/Poljska (Neodvisnost in zasebno življenje sodnikov) [24] na to zadevo.

a) Zahteva po zagotovitvi neodvisnega in nepristranskega z zakonom predhodno ustanovljenega sodišča zajema pravila o (pre)dodelitvi zadev sodnikom

54. Najprej je treba spomniti na obstoječe mednarodne smernice in sodno prakso v zvezi z zagotavljanjem neodvisnega in nepristranskega z zakonom predhodno ustanovljenega sodišča v delu, v katerem se nanašajo na sisteme (pre)dodelitve zadev. V zvezi s tem sta zlasti Beneška komisija [25] in ESČP že preučila nacionalna pravila o imenovanju in spremembi sestav.

55. Beneška komisija v svojem poročilu z dne 16. marca 2010 [26] določa nekatere standarde, ki jih morajo države članice izpolnjevati. Med drugim priporoča, da (pre)dodeljevanje zadev sodnikom urejajo objektivna in pregledna merila, določena z zakonom. Beneška komisija tudi poudarja, da pojem z zakonom ustanovljenega sodišča vključuje nacionalna pravila, ki ne zagotavljajo le neodvisnosti in nepristranskosti sodišča kot celote, ampak tudi posameznega sodnika. [27] Menim, da se ta zahteva nujno nanaša ne le na taka pravila *per se*, ampak tudi na njihovo uporabo, ki mora biti tudi objektivna in pregledna, in torej ne samovoljna.

56. Poleg tega iz sodne prakse ESČP izhaja, da so dvomi stranke v postopku glede neodvisnosti in nepristranskosti sodnika legitimni, če nacionalno pravo *ne določa zadostnih procesnih jamstev za preprečitev vpliva na sodstvo*. [28]

57. Takega pravnega okvira ni bilo v zadevi Miracle Europe Kft proti Madžarski, v kateri je imel sodnik, ki je zadeve dodelil drugim sodnikom, široko diskrecijsko pravico. ESČP je v tej sodbi [29] ugotovilo, da zadevno sodišče zaradi diskrecijske predodelitve zadeve ni sodišče, ustanovljeno z zakonom, in je torej presodilo, da je bila podana kršitev pravice do poštenega sojenja iz člena 6(1) EKČP. Te ugotovitve ESČP poudarjajo pomen objektivnega in preglednega (pre)dodeljevanja zadev sodnikom ob strogem spoštovanju zakona. [30]

[24] Sodba z dne 5. junija 2023 (C-204/21, EU:C:2023:442; v nadaljevanju: sodba Komisija/Poljska (Neodvisnost in zasebno življenje sodnikov)).

[25] Beneška komisija, uradno imenovana Evropska komisija za demokracijo skozi pravo, je posvetovalni organ Sveta Evrope.

[26] Poročilo o neodvisnosti sodstva – Del I: Neodvisnost sodnikov, ki ga je Beneška komisija sprejela na 82. plenarnem zasedanju, Benetke, 12.-13. marec 2010, točki 81 in 82(16).

[27] Prav tam, točki 77 in 79.

[28] Glej Sillen, J., „Pojem ‚notranja neodvisnost sodstva‘ v sodni praksi Evropskega sodišča za človekove pravice“, European Constitutional Law Review, št. 15, 2019, str. 121, s številnimi sklicevanji na ustrezno sodno prakso ESČP.

[29] Sodba ESČP z dne 12. januarja 2016, CE:ECHR:2016:0112JUD005777413, v nadaljevanju: sodba Miracle Europe, točka 58.

[30] Kot je pojasnjeno v pravni teoriji, „ko je zadeva dodeljena sodniku ..., je načeloma ni mogoče dodeliti drugemu sodniku ali drugemu sodišču ... brez njegovega soglasja, razen če je ta predodelitev utemeljena z učinkovitim izvajanjem sodne oblasti“, in sicer „na primer, kadar se sodnik ali senat, kateremu [so dodeljene zadeve], ki potrebujejo obravnavanje, ki je hitrejše od običajnega (na primer zadeve s področja družinskega prava ali v kazenskem postopku), sooči z nepredvidenimi okoliščinami, ki bi lahko znatno podaljšale trajanje postopka v škodo interesov strank v postopku“. (Adam, S., „Učinkovito izvajanje sodne oblasti z vidika prava Unije: uravnoteženje med disciplinsko odgovornostjo in neodvisnostjo sodstva“, v Adam, S., Dervaux, I., Grasso, I., in Vaz Ventura, F. (ur.), Vladavina prava in učinkovito izvajanje sodne oblasti v digitalni dobi, Bruylant, 2024, str. 158).

58. Lahko uporabimo tudi obstoječo sodno prakso Sodišča.

59. Sodišče se je v sodbi Komisija/Poljska (Disciplinska ureditev za sodnike)[31] izreklo zlasti o nacionalnih določbah, s katerimi je bila predsedniku disciplinskega senata Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) podeljena *diskrecijska pravica za določitev* disciplinskega sodišča, ki je krajevno pristojno za odločanje v disciplinski zadevi proti sodniku splošnih sodišč, *ne da bi bila merila, ki urejajo tako določitev, določena v veljavnih predpisih*.

60. Sodišče je v tej sodbi razsodilo, da bi se „[b]rez takih meril [...] taka pravica, kot je trdila Komisija, zlasti lahko uporabila za usmerjanje določenih primerov k določenim sodnikom, s čimer bi se preprečila dodelitev drugim sodnikom, ali pa za izvajanje pritiska na sodnike, ki so bili tako imenovani ".[32]

61. Menim, da te ugotovitve, če se presojajo z vidika načela pravne države, postanejo upoštevne ne le v primeru, ko z zakonom ni bilo določeno nobeno merilo za (pre)dodelitev zadev sodnikom, ampak tudi, če ni sodnega nadzora in če se merila, kljub temu da obstajajo v zakonu, nikakor ne uporabljajo ali se ne uporabljajo objektivno in pregledno, saj bi lahko v takih položajih nastali podobni negativni učinki.

62. Iz zgornjih ugotovitev izhaja, da zahteva po zagotovitvi neodvisnega, nepristranskega in z zakonom predhodno ustanovljenega sodišča na podlagi člena 19(1), drugi pododstavek, PEU, ki se razlaga ob upoštevanju načela pravne države, kot je določeno v členu 2 PEU, zahteva, da so, kadar država članica določi pravila o (pre)dodelitvi zadev sodnikom, ta pravila učinkovita ter se uporabljajo objektivno in pregledno.

b) V obravnavanem primeru se uporablja člen 19(1) PEU, ki izrecno zahteva, da se zagotovi „učinkovito pravno varstvo na področjih, ki jih ureja pravo Unije"

63. V skladu s sodno prakso Sodišča morajo „[d]ržave članice [...] predvideti sistem pravnih sredstev in postopkov, ki zagotavljajo učinkovit sodni nadzor na [...] področjih[, ki jih ureja pravo Unije]".[33] To odraža izrecno besedilo člena 19(1), drugi pododstavek, PEU.

64. Države članice morajo pri vzpostavitvi takega sistema zagotoviti polni učinek načela učinkovitega sodnega varstva, ki je splošno načelo prava Unije. V tem okviru je Sodišče razsodilo, da „člen 19(1), drugi pododstavek, PEU namreč uresničuje vrednoto pravne države, določeno v členu 2 PEU, in v zvezi s tem državam članicam nalaga obveznost, da določijo sistem pravnih sredstev in postopkov, ki pravnim subjektom zagotavljajo spoštovanje njihove pravice do učinkovitega sodnega varstva na vseh področjih, ki jih ureja pravo Unije, saj je načelo učinkovitega sodnega varstva, na katero se sklicuje člen 19(1), drugi pododstavek, PEU, splošno načelo prava Unije, ki je zdaj potrjeno v členu 47 Listine".[34]

65. Iz moje zgornje analize (točke od 54 do 62 teh sklepnih predlogov), samega besedila Pogodbe o Evropski uniji in sodne prakse Sodišča (točki 63 in 64 teh sklepnih predlogov) izhaja, da v položaju, v katerem se zaradi nezakonite (pre)dodelitve zadeve sodniku dvomi v neodvisnost in

[31] Sodba z dne 15. julija 2021, Komisija/Poljska (Disciplinska ureditev za sodnike) (C-791/19, EU:C:2021:596, v nadaljevanju: sodba Komisija/Poljska (Disciplinska ureditev za sodnike, točka 172).

[32] Prav tam, točka 173.

[33] Sodba z dne 27. februarja 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, točka 34).

[34] Sodba Komisija/Poljska (Neodvisnost in zasebno življenje sodnikov), točki 269 in 286.

nepristranskost sodišča, ki ju zahteva člen 19(1), drugi pododstavek, PEU, je obstoj pravice do učinkovitega pravnega sredstva in pristojnosti sodišča, da izvrši tako pravico, zato da izvede nadzor nad tako domnevno nezakonitostjo, bistven za zagotovitev učinkovitega izvajanja zahteve, da se zagotovi neodvisno in nepristransko z zakonom predhodno ustanovljeno sodišče.

66. Zdi se, da v obravnavanem primeru določba nacionalnega prava [35] predpisuje, da so pravila o (pre)dodelitvi zadev v celoti izključena iz sodnega nadzora na ravni pritožbe. Zato je treba presoditi, ali člen 19(1), drugi pododstavek, PEU, ki se razlaga ob upoštevanju člena 2 PEU v delu, v katerem določa načelo pravne države, in ob ustreznem upoštevanju člena 47 Listine kot izraza pravice do učinkovitega pravnega sredstva kot splošnega načela prava Unije, nasprotuje uporabi take nacionalne določbe v zvezi z nepravilno (pre)dodelitvijo zadev, ker ni združljiva s členom 19(1), drugi pododstavek, PEU.

67. Zdi se namreč, da je nacionalni zakonodajalec s tako prepovedjo absolutno odločil, da nobena nepravilnost v zvezi s (pre)dodelitvijo zadev na prvi stopnji ne more biti predmet nadzora v pritožbenem postopku, čeprav – kot trdi predložitveno sodišče v predložitveni odločbi – ni mogoče nujno izključiti, da zadevne nepravilnosti pomenijo tveganje, da se bo bistveno poseglo v neodvisnost ali nepristranskost sestave sodišča. Ob upoštevanju vloge, ki jo imajo nacionalna sodišča v pravnem redu Unije in zlasti pri zagotavljanju pravne države, morajo biti ta sodišča vedno dojeta kot neodvisna in nepristranska. To nujno pomeni, da če nacionalno sodišče druge stopnje odloča na podlagi tega, da je obstajajo zadostni razlogi za prepričanje, da je to dojemanje v zvezi s prvostopenjskim sodiščem vprašljivo (za kar na prvi pogled gre v postopku v glavni stvari), mora imeti stranka, ki zahteva tak nadzor, na voljo učinkovito pravno sredstvo.

68. Zato menim, da bi bila absolutna prepoved pravnih sredstev v takem primeru v nasprotju s členom 19(1), drugi pododstavek, PEU, v skladu s katero države članice prek svojih nacionalnih sodišč vzpostavijo „pravna sredstva, potrebna za zagotovitev učinkovitega pravnega varstva na področjih, ki jih ureja pravo [Unije]“. Že samo dejstvo, da je nacionalno sodišče *lahko* pristojno za razlago in uporabo prava Unije, zadostuje za uporabo te določbe. [36]

69. V obravnavanem primeru je predložitveno sodišče ugotovilo, da ne gre le za „očitno kršitev“ pravil o (pre)dodelitvi zadev sodnikom, ampak tudi za to, da je ta kršitev še hujša zaradi prepovedi pravnega sredstva. Kumulativni učinek teh dveh elementov lahko pri pravnih subjektih vzbudi legitimne dvome v zvezi z zavarovanostjo prvostopenjskega sodišča pred notranjim ali zunanjim vplivom in njegovo nevtralnostjo v razmerju do nasprotujočih si interesov. Taki dvomi, kot je pripomnilo predložitveno sodišče, lahko tako privedejo do neobstoja vtisa neodvisnosti in nepristranskosti sestave sodišča, kar bi lahko omajalo zaupanje, ki naj bi ga v demokratični družbi, v kateri velja načelo pravne države, pri navedenih pravnih subjektih moralo zbujati pravosodje. [37]

70. Poleg tega naj bi se s tako absolutno izključitvijo pravil o (pre)dodelitvi v celoti iz kakršnega koli nadzora v okviru pritožbe zanikalo bistvo načela, v skladu s katerim je treba pravico ne le deliti, ampak je treba zagotoviti, da se vidi, kako se deli.

[35] Člen 55(4) zakona o splošnih sodiščih.

[36] Glej Prechal, S., „Člen 19 PEU in nacionalna sodišča: Nova vloga načela učinkovitega sodnega varstva?“, v Bonelli, M., Eliantonio, M. in Gentile, G. (ured.), Člen 47 Listine Evropske unije in učinkoviučinkovito sodno varstvo, zv. 1: Vidik Sodišča, Oxford, 2022, str. 23.

[37] Glej po analogiji sodbo Komisija/Poljska (Disciplinska ureditev za sodnike), točka 112.

c) Preizkus nepravilnosti pri (pre)dodelitvi zadev sodnikom, ki lahko ogrozijo zahteve po učinkovitem sodnem varstvu pred neodvisnim in nepristranskim z zakonom predhodno ustanovljenim sodiščem

71. Iz sodne prakse Sodišča je mogoče sklepati, da ni nujno, da sodišče druge stopnje zaradi vsake nepravilnosti ugotovi nezakonitost postopka prvostopenjskega sodišča, nepravilnosti, ki nimajo bistvenih posledic za obstoj učinkovitega pravnega sredstva, pa se lahko ne kaznujejo z ugotovitvijo nezakonitosti. [38]

72. Ne pripelje namreč vsaka nepravilnost, storjena pri dodelitvi zadeve sestavi sodišča ali predodelitvi drugi sestavi, *ipso facto* do kršitve člena 19(1), drugi pododstavek, PEU in ni nujno, da je predmet sodnega nadzora v pritožbenem postopku.

73. Na primer, kot je Komisija poudarila na obravnavi, bi se nepravilna sestava razporeda nadomestnih sodnikov ali razpored imen v njej (na primer, ne po abecednem vrstnem redu, temveč glede na rojstne datume) na prvi pogled zdela drugotnega pomena. Take nepravilnosti namreč načeloma ne morejo ogroziti delovanja nacionalnega sodstva ter jamstev neodvisnosti in nepristranskosti v smislu člena 19(1), drugi pododstavek, PEU. Namen tega člena je, da se zajamejo le vprašanja določene resnosti in/ali sistemske narave, za katere v nacionalnem pravnem redu verjetno ni zagotovljeno ustrezno pravno sredstvo. [39]

74. V zvezi s tem je mogoče poudariti, da ESČP v svoji sodni praksi obravnava vprašanje resnosti nepravilnosti, ki lahko pomenijo kršitev pravice do „z zakonom ustanovljenega sodišča“ na podlagi „preizkusa s pragom“. [40] ESČP se v sodbi Miracle Europe sklicuje na „očitno kršitev“ veljavnega nacionalnega prava. Kot je navedeno zgoraj, načelo učinkovitega sodnega varstva pravic, ki jih imajo posamezniki na podlagi prava Unije, na katero se sklicuje člen 19(1), drugi pododstavek, PEU, in torej zahteva po zagotavljanju neodvisnosti in nepristranskosti sodišč pomenita splošno načelo prava Unije, ki izhaja iz skupnih ustavnih tradicij držav članic in je sedaj potrjeno v členu 47 Listine. [41] Spomniti je treba, da je namen člena 52(3) Listine zagotoviti potrebno usklajenost med pravicami iz Listine in ustreznimi pravicami, zagotovljenimi z EKČP, ne da bi to škodilo avtonomiji prava Unije in Sodišča Evropske unije. Zato je treba pri razlagi Listine upoštevati ustrezajoče pravice EKČP kot minimalno raven varstva. [42] Taka doslednost razlage je ključnega pomena za razumevanje, kaj pomeni kršitev zahtev po učinkovitem sodnem varstvu pred neodvisnim, nepristranskim z zakonom predhodno ustanovljenim sodiščem.

75. Zato menim, da bi moral biti preizkus strog in samo zatrjevanje „očitnih kršitev“ veljavnih nacionalnih določb o (pre)dodelitvi zadev sodnikom bi moralo biti povod za pravico do sodnega nadzora v pritožbenem postopku v skladu s členom 19(1), drugi pododstavek, PEU, kot se razlaga ob upoštevanju člena 2 PEU in člena 47 Listine, ker lahko samo take kršitve vzbudijo dvom v neodvisnost in nepristranskost sodišča države članice.

38 Glej po analogiji sodbo Simpson in HG, točke od 75 do 80.

39 Glej sklepne predloge generalnega pravobranilca M. Bobka v združenih zadevah Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim in drugi (od C-748/19 do C-754/19, EU:C:2021:403, točka 143 in naslednje). Glej tudi sklepne predloge generalnega pravobranilca E. Tancheva v zadevi Komisija/Poljska (Neodvisnost splošnih sodišč) (C-192/18, EU:C:2019:529, točka 115); ter v združenih zadevah Miasto Łowicz in Prokuratur Generalny (C-558/18 in C-563/18, EU:C:2019:775, točka 125); glej tudi sklepne predloge generalnega pravobranilca M. Rantosa, ki jih navajam v opombi 12 teh sklepnih predlogov.

40 Glej sodbo ESČP z dne 1. decembra 2020, Guðmundur Andri Ástráðsson proti Islandiji, CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, točke 235 do 290.

41 Sodba Komisija/Poljska (Disciplinska ureditev za sodnike), točka 52.

42 Sodba z dne 6. oktobra 2020, La Quadrature du Net in drugi (C-511/18, C-512/18 in C-520/18, EU:C:2020:791, točka 124 in navedena sodna praksa).

76. Predložitveno sodišče mora o takih trditvah odločiti ob upoštevanju naslednjih preudarkov. Po mojem mnenju je mogoče iz sodbe Simpson in HG sklepati, da če je nepravilnost precejšnja in resna, se ustvarja vtis, da so druge institucije zlorabile svojo diskrecijsko pravico, s tem, da so ogrozile celovitost rezultata, ki motivira zadevni postopek, s čimer je pri strankah in pravnih subjektih vzbudilo upravičen dvom v neodvisnost sodnika poročevalca ali sodišča.

77. Predložitveno sodišče mora torej ugotoviti naravo in resnost nepravilnosti, ali je bila (pre)dodelitev zadeve prvostopenjskemu sodniku v skladu z veljavnim nacionalnim pravom in zahtevo po zagotovitvi učinkovitega sodnega varstva pred neodvisnim in nepristranskim z zakonom predhodno ustanovljenim sodiščem v skladu s členom 19(1), drugi pododstavek, PEU, ki se razlaga ob upoštevanju člena 2 PEU, in ob ustreznem upoštevanju člena 47 Listine. Predložitveno sodišče mora presojo opraviti glede na vse upoštevne okoliščine. Ne le da mora preveriti skladnost spremembe sestave sodišča z *nacionalnim pravom*, ampak mora med drugim preučiti tudi *okoliščine*, v katerih je prišlo do te spremembe, in vprašanje, ali je ta sprememba temeljila na samovoljnih preudarkih.

78. V okviru take presoje mora predložitveno sodišče upoštevati, kot izhaja iz sodne prakse Sodišča, da ima „zahteva po neodvisnosti sodišč, ki izhaja iz člena 19(1), drugi pododstavek, PEU, [...] dva vidika. Prvi[...] zunanji vidik [...] [in] [d]rugi, *notranji* vidik[, ki] je povezan s pojmom nepristranskosti in se nanaša na to, da je zagotovljena enaka distanca do strank spora in njihovih posamičnih interesov glede predmeta spora. Ta vidik *zahteva spoštovanje objektivnosti in neobstoj kakršnega koli interesa za izid spora, razen stroge uporabe pravnega pravila*“.[43]

79. Ta vidika – zunanji in notranji – sta po mojem mnenju del preizkusa, da bi se ugotovilo, ali je konkreten položaj, v katerem je bila zadeva (pre)dodeljena sodniku poročevalcu na prvi stopnji, take narave in resnosti, da ustvarja dejansko tveganje, da (a) bi lahko *druge osebe in upravni organi znotraj sodstva* izvajali neupravičeno diskrecijsko pravico, s katero bi spodkopali *poštenost rezultata (pre)dodelitve zadev sodnikom*, (b) rezultat take (pre)dodelitve pa bi lahko vzbudil dvom v objektivnost in neobstoj vsakršnega „interesa za izid postopka“ in bi torej pri posameznikih povzročil utemeljen dvom v neodvisnost in nepristranskost zadevnega(-ih) sodnika(-ov).

80. Iz tega sledi, da mora predložitveno sodišče glede na vse upoštevne okoliščine odločiti o tem, ali je nepravilna uporaba nacionalnih pravil v zvezi s (pre)dodelitvijo zadev sodnikom v postopku v glavni stvari taka, da pomeni kršitev zahteve po zagotavljanju neodvisnega in nepristranskega z zakonom predhodno ustanovljenega sodišča, ki zahteva, da se postopek na prvi stopnji razglasi za nezakonit, zato da se zagotovi učinkovito sodno varstvo na področjih, ki jih ureja pravo Unije.

d) Vpliv sodbe Sodišča Komisija/Poljska (Neodvisnost in zasebno življenje sodnikov)

81. Sodišče je 5. junija 2023 – po vložitvi predloga za sprejetje predhodne odločbe v tej zadevi – imelo priložnost razsoditi, da člen 55(4) zakona o splošnih sodiščih (ravno določba, ki je predmet spora tudi v postopku v glavni stvari) krši člen 19(1), drugi pododstavek, PEU v povezavi s členom 47 Listine.

82. V sodbi Komisija/Poljska (Neodvisnost in zasebno življenje sodnikov)[44] je Sodišče zlasti odločilo, da je ta kršitev posledica dejstva, da člen 55(4) zakona o splošnih sodiščih določa prepovedi, ki se uporabljajo splošneje, kljub morebitnim ugovorom pravnih subjektov, da so

[43] Sodba RS, točka 41; moj poudarek.

[44] Točki 226 in 227.

zlasti nacionalne določbe bodisi o dodeljevanju zadev bodisi o določitvi ali spremembi sestav ali uporaba takih določb v nasprotju z zahtevami prava Unije, ki so neločljiv del pravice do neodvisnega, nepristranskega in z zakonom predhodno ustanovljenega sodišča.

83. Poljska nacionalna sodišča torej v povezavi s to sodbo, s katero je bil člen 55(4) zakona o splošnih sodiščih razglašen za neskladen s členom 19(1), drugi pododstavek, PEU v povezavi s členom 47 Listine, ne smejo uporabiti [45] tega člena 55(4), dokler ga poljski zakonodajalec ne razveljavi v skladu s členom 260(1) PDEU [46] in načelom lojalnega sodelovanja (člen 4(3) PDEU). Kot izhaja iz sodne prakse Sodišča, ta zahteva izhaja iz načela primarnosti prava Unije, ki od nacionalnega sodišča zahteva, da „po lastni presoji odloči, da ne bo uporabilo nacionalne ureditve ali prakse, ki je v nasprotju z določbo prava Unije, ki ima neposredni učinek“. [47] V skladu z ustaljeno sodno prakso ima člen 19(1), drugi pododstavek, PEU tak učinek. [48]

84. Iz zgoraj navedenega izhaja, da se poljska sodišča zdaj (po sodbi Komisija/Poljska (Neodvisnost in zasebno življenje sodnikov)) zahteva, da ne uporabijo člena 55(4) zakona o splošnih sodiščih, in da lahko torej v obravnavanem primeru uporabijo člen 379(4) zakonika o civilnem postopku in/ali katero koli drugo veljavno nacionalno določbo, da bi preverila, ali je bila zadeva na prvi stopnji pravilno (pre)dodeljena sodniku poročevalcu, torej v skladu z veljavnimi nacionalnimi določbami in zahtevami po neodvisnem in nepristranskem predhodno z zakonom ustanovljenem sodišču, s čimer se zagotavlja učinkovito sodno varstvo, kot je določeno v členu 19(1), drugi pododstavek, PEU v povezavi s členom 2 PEU in ob ustreznem upoštevanju člena 47 Listine.

V. Predlog

85. Sodišču predlagam, naj na vprašanji za predhodno odločanje, ki ju je postavilo Sąd Apelacyjny w Warszawie (pritožbeno sodišče v Varšavi, Poljska), odgovori:

Člen 19(1), drugi pododstavek, PEU, ki se razlaga glede na člen 2 PEU, ob ustreznem upoštevanju člena 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah

je treba razlagati tako, da nasprotuje nacionalni določbi, ki vsebuje absolutno prepoved pravnega sredstva za kršitev nacionalnih pravil o (pre)dodelitvi zadev sodnikom, kadar taka kršitev ustvarja dejansko tveganje, da (a) bi lahko druge osebe in upravni organi znotraj sodstva izvajali neupravičeno diskrecijsko pravico, s katero bi spodkopali poštenost rezultata (pre)dodelitve zadev sodnikom, (b) rezultat take (pre)dodelitve pa bi lahko vzbudil dvom v objektivnost in neobstoj vsakršnega interesa za izid postopka, razen stroge uporabe pravnega pravila, in bi torej pri posameznikih povzročil utemeljen dvom glede neodvisnosti in nepristranskosti zadevnega(-ih) sodnika(-ov).

Naloga predložitvenega sodišča je, da ne uporabi take določbe nacionalnega prava ter uporabi člen 379(4) zakonika o civilnem postopku in/ali katero koli drugo veljavno nacionalno določbo, da bi glede na vse upoštevne okoliščine preučilo, ali je nepravilna uporaba nacionalnih pravil

[45] Glej tudi sodbo z dne 13. julija 2023, YP in drugi (Odvzem sodnikove imunitete in njegov suspenz) (C-615/20 in C-671/20, EU:C:2023:562, točke od 61 do 64 in navedena sodna praksa). Glej tudi sodbo Komisija/Poljska (Neodvisnost in zasebno življenje sodnikov), točka 271.

[46] Na obravnavi se je izkazalo, da ta določba 7. marca 2024 še ni bila razveljavljena.

[47] Sodba Komisija/Poljska (Neodvisnost in zasebno življenje sodnikov), točka 228 in navedena sodna praksa.

[48] Prav tam, točka 78 in navedena sodna praksa.

v zvezi s (pre)dodelitvijo zadev sodnikom take vrste in tako resna, da pomeni kršitev zahteve po zagotavljanju neodvisnega in nepristranskega z zakonom predhodno ustanovljenega sodišča, in da utemelji razglasitev nezakonitosti postopka na prvi stopnji, zato da se zagotovi učinkovito sodno varstvo na področjih, ki jih ureja pravo Unije.